

OPERATIIVINEN SOPIMUS 2016/Toteuma 2016

Sivistystoimiala

Palvelualue: Kunnallinen suomenkielinen varhaiskasvatus

Sopimuksen tarkoitus:

Tällä operatiivisella sopimuksella kunnallisen suomenkielisen varhaiskasvatuksen palvelualuejohtaja sopii kasvatus- ja opetuslautakunnan ja kaupunginhallituksen välisen strategisen sopimuksen asettamien tavoitteiden mukaisesta palvelutoiminnan laajuudesta ja resursseista sekä toimista palvelutuotannon kehittämiseksi. Operatiivinen sopimus sisältää palvelualueen keskeiset toiminnalliset tavoitteet ja tavoitteiden toteutumista kuvaavat mittarit.

1 Lähtökohdat

1.1 Lyhyt kuvaus toiminnasta

Turun Kaupungin suomenkielinen varhaiskasvatus jakaantuu eteläiseen ja pohjoiseen varhaiskasvatusalueeseen. Varhaiskasvatusalueilla on yhteensä 50 päivähoitoyksikköä, jotka koostuvat usean eri varhaiskasvatustoiminnan kokonaisuudesta ja sijaitsevat fyysisesti eri osoitteissa. Turun suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on osapäiväistä ja kokopäiväistä päiväkotitoimintaa, ilta- ja ympärivuorokautista päiväkotitoimintaa ja esiopetusta sekä täydentävää päivähoitoa joko päiväkotien tai koulujen yhteydessä. Perhepäivähoitoa järjestetään hoitajan omassa kodissa tapahtuvana perhepäivähoitona ja kolmiperhepäivähoitona. Avoimessa varhaiskasvatuksessa toimii 27 leikkipuistoa eri puolilla kaupunkia, leikkikouluja sekä perhekerhoja myös yhteistyössä seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Leikkikouluja järjestetään sekä sisätiloissa että ns. ulkoiluleikkikouluina. Avoimien päiväkotien toiminta kuuluu myös avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin. Ruotsin kielen kielikylpytoimintaa ja esiopetusta järjestetään Kerttulin päivähoitoyksikössä ja englannin kielen kielisuihkutoimintaa ja esiopetusta Tuomaansillan päivähoitoyksikössä. Varhaiseryityiskasvatuksen palveluina ovat yksittäisille lapsille laaditut erilaiset tukimuodot lähipäiväkodissa tai alueelliset integroiduissa erityisryhmissä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat tukevat lapsia, henkilökuntaa ja perheitä konsultoimalla sekä osallistumalla päiväkotien arjen toimintaan.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät

Uuden esiopetussuunnitelman laadintaprosessi on meneillään, ja uudet kunta- ja yksikkökohtaiset esiopetussuunnitelmat otetaan käyttöön elokuussa 2016. **Varhaiskasvatustalain I-vaihe on tullut voimaan 1.8.2015.** Uusina asioina lakiin on kirjattu säännökset päiväkodin ryhmäkoosta, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, osallisuudesta ja vaikuttamisesta, arvioinnista sekä yhteistyöstä. Varhaiskasvatustalain I-vaiheen muutoksilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia kunnille. Opetushallituksesta tulee varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto ja varhaiskasvatus tulee jatkossa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arvioinnin piiriin. Uudessa laissa säädetään valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. OPH on käynnistänyt hankkeen valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistamiseksi. Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja niiden mukaiset paikalliset ja lapsikohtaiset suunnitelmat tulee ottaa kunnissa käyttöön 1.8.2017. **Kuntatason varhaiskasvatussuunnitelmaprosessi käynnistetään Turussa syksyllä 2016** esiopetussuunnitelmaprosessin päätyttyä.

Hallitus antoi 22.10.2015 eduskunnalle esityksen subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Jokaiselle lapselle taataan 20 tunnin laajuinen viikoittainen varhaiskasvatus.

- Varhaiskasvatusta on järjestettävä kokopäiväisesti, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti tai opiskelevat, toimivat yrittäjänä tai ovat omassa työssä päätoimisesti. Vastaavissa tilanteissa lapsella on oikeus esiopetuksen lisäksi järjestettävään osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen.
- Lapsella on lisäksi oikeus 20 tuntia laajempaan varhaiskasvatukseen vanhemman osa-aikaisen tai väliaikaisen työssäkäynnin, työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen, kuntoutuksen tai muun vastaa-van syyn vuoksi.
- Esityksen mukaan varhaiskasvatus on järjestettävä nykyisen laajuisena, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia tai muutoin lapsen edun mukaista.
- Vanhemman jäädessä työttömäksi lapsen varhaiskasvatusoikeus pysyy kokopäiväisenä kahden kuukauden ajan. Esityksessä säädetään myös, että lapsella säilyy oikeus samaan päiväkotipaikkaan, vaikka varhaiskasvatusoikeuden laajuus muuttuisi ehdotettavien muutosten takia. Perhepäivähoidossa paikka säilyy mahdollisuuksien mukaan.
- Vastaavat muutokset tehdään myös lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain yksityisen hoidon tukea koskevaan sääntelyyn. Nykyistä vastaavaa yksityisen hoidon tukea maksetaan, jos lapsella on oikeus 20 tuntia laajempaan varhaiskasvatukseen.

Valtioneuvosto hyväksyi 22.10.2015 asetusmuutoksen, jolla muutetaan päiväkodeissa kolme vuotta täyttäneiden lasten ja hoito- ja kasvatustehtävissä olevien henkilöiden välistä mitoituskokopäiväryhmissä. Nykyisen seitsemän lapsen sijasta päiväkodissa tulee olla yksi hoito- ja kasvatustehtävissä oleva henkilö kahdeksaa lasta kohden. Alle 3-vuotiaiden lasten henkilöstömitoitusta ei muuteta.

Kaupunginvaltuusto päätti talousarvion 2016 käsittelyn yhteydessä: ”Turussa noudatetaan toistaiseksi nykyistä varhaiskasvatustalainia. Mikäli eduskunta säätää lait, jotka poistavat subjektiivisen päivähoito-oikeuden tai kasvattaa ryhmäkokoa, niin kaupunginhallitukselle tuodaan päätettäväksi minikäläistä järjestelmää Turussa siitä eteenpäin noudatetaan.”

Toukokuussa 2015 päätetyssä uudessa hallitusohjelmassa on edelleen kohtia, jotka toteutuessaan vaikuttavat varhaiskasvatuspalveluihin. Ohjelman varhaiskasvatukseen liittyvät toimenpiteet ovat:

- Mahdollistetaan kunnille toteuttaa esiopetuksessa olevan lapsen hoito maksullisena kerhotoimintana (voimaan aikaisintaan vuonna 2017).
- Päivähoitomaksujen korottaminen joko nostamalla nykyisiä maksuja tai tuomalla mukaan uusi ylin maksuluokka. Samalla selvitetään 0-maksuluokan tarkoituksenmukaisuus ja kannustinloukkuongelmat (uudet määräykset voimaan todennäköisesti 1.8.2016).

Joulukuussa 2014 hyväksytyt sivistystoimialan palveluverkkoselvityksen mukaan tullaan joistakin kunnallisen toiminnan päivähoitoyksikköjen toimipaikoista luopumaan. Jotta päivähoitopalvelut saadaan turvattua, ei selvityksessä listatuista kaikista kiinteistöistä kuitenkaan pystytä todennäköisesti luopumaan. Yksityisiä päivähoitopaikkoja syntyy syksyn 2015 aikana eri puolille kaupunkia yhteensä n. 450. Lisäksi edellä mainituilla hallituksen päätöksillä ja esityksillä tulee olemaan vaikutuksia hoitopaikkojen määrään ja palvelujen tarjontaan. Uusien hoitopaikkojen vaikutus kunnalliseen varhaiskasvatukseen pystytään arvioimaan aikaisintaan loppukevällä 2016.

Alle kouluikäisten määrä jatkaa edelleen kasvuaan Turun kaupungissa, jonka myötä myös varhaiskasvatuspalveluiden kysyntä on edelleen kasvava. Olemassa olevien päivähoitopaikkajonojen purkaminen lisää omalta osaltaan hoitopaikkojen lisästarvetta. Alle kouluikäisten **vieraskielisten lasten osuus kasvaa** Turussa voimakkaasti, mikä näkyy myös varhaiskasvatuspalveluiden kysynnässä ja tarpeessa suunnata resursseja mm. kielen oppimiseen.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kehittämissuunnitelma muotoutuu toimintaympäristön muutosten mukaisesti. Valtakunnan tason päätökset vaikuttavat merkittävästi kuntatasolla tehtäviin ratkaisuihin ja aiheuttavat toteutuessaan varhaiskasvatuksessa paljon muutoksia palvelurakenteissa, ryhmärakenteissa sekä pedagogisessa toiminnassa. Tästä syystä uusien rakenteiden sekä toimintamallien luominen ja sujuvien palveluiden järjestäminen nousee varhaiskasvatuksessa keskeisimmäksi kehittämisen alueeksi ja painopisteeksi vuonna 2016.

Uusi varhaiskasvatustilanne kuten myös toimintaympäristön muutokset edellyttävät uudenlaista paneutumista tavoitteiden asetteluun, toiminnan järjestämiseen, johtamiseen ja arviointiin. Jo aikaisemmin alkaneet varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämisen hankkeet, orientaatiohankkeen tiedon hyödyntäminen sekä Kestävä johtajuus hanke palvelevat kaikki niitä kehittämisalueita ja painopisteitä, joihin paneutumista toimintaympäristön muutos varhaiskasvatukselta edellyttää.

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat

1.000 €	TP 2015	TA 2016	TOT 2016 (1-6)	TP 2016
Tulot	7 321	7 826	4 083	7 063
Menot	62 898	63 262	33 376	63 537
Netto	-55 577	-55 436	-29 293	-56 474
Muutos-%		-0,3 %		1,6 %

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö

	2014	2015	TP 2016
Htv	1400,2	1375	1321,5
Sijaistus %	40,1	40,1	40,7
Sairaspoissaolo	5,0	5,0	5,1

3.2 Tilojen ja alueiden käyttö

	2014	2015	TP 2016
Tilat (m ²)	57 417	57 664	57 500

				toimijoiden vastuut on määritelty.	<p>Yksikkökohtaisesti huolehditaan, että koko esiopetuksen henkilöstö osallistuu toimintakulttuurin kehittämiseen.</p> <p>Yhteistyö ja oppilashuollon toiminnot ovat vakiintuneet.</p> <p>Huoltajille osoitetun kyselyn vastausprosentti on vähintään 30.</p>	<p>järjestämään toinen tilaisuus.</p> <p>Huoltajille osoitetun kyselyn vastausprosentti 20%.</p> <p>Sisäinen koulutus ja ohjaus annettu. Yksiköt ovat lähteneet kehittämään toimintakulttuuria.</p> <p>Yhteistyötä ja oppilashuollon prosesseja kehitetään edelleen. Sisäistä koulutusta järjestetään syksyn 2016 aikana.</p>	Toteutunut
Oppimisen, ohjauksen ja kasvun tukemisen kehittäminen (kv)	2.2.8.	Järjestetään henkilöstölle koulutussarja: Erityisryhmästä lähipäiväkotiin – inkluusio tässä ja nyt.	K	Kehityskeskusteluissa ja arvioinnissa on nousut esille osaamisen lisääminen tukea tarvitsevien lasten kohtaamiseen ja heidän tarpeisiinsa vastaamisen.	Jokaiseen koulutuspäivään osallistuu vähintään 120 työntekijää.	Osallistujien määrä on vaihdellut 10-66. Kokonaisuudes-	

						saan osallistuneita on 317.	
Uusien digitaalisten toimintaympäristöjen omaksuminen (kv)	2.2.2.	Esiopetuksen toimintakulttuurin kehittäminen: Molla-hankeiden kautta saadun toimintamallin kehittäminen ja leittäminen, tvv-vastaavien toiminnan aloittaminen esiopetuksessa	K	Tvt:n aktiivinen käyttö Molla-hankkeessa olleissa yksiköissä (9)	Välineistö hankittu ja toimintakulttuurin levittäminen aloitettu 30 esiopetusryhmässä	Välineistö on hankittu määrärahojen puitteissa. Tutor-ohjauskertoja 24 16 eri päivähoitoyksikön useassa ryhmässä. Ohjaustunteja yhteensä 110.	Toteutunut.
Maahanmuuttajien kotouttaminen (kh)	2.2.3.	Valmistavaan opetukseen osallistuvien lasten suomen kielen oppimisen, sosiaalisten suhteiden ja kotoutumisen edistäminen sekä esiopetuksen sisältöjen omaksumisen edistäminen.	E	Valmistava opetus alkanut Varissuolla. Opetuksen piirissä 22 lasta (5/15), Syksyllä 2015 opetus laajentunut Lausteelle. Opetuksen piirissä 50 lasta (9/15).	Valmistava opetus laajentunut syksyllä 2016 koko kaupungin alueelle. Opetusta tarjotaan kaikille Valmo-opetusta tarvitseville.	Toteutunut	Toteutunut
Ylipainoisuuden ja liikalahavuuden vähenittäminen. Lasten ja nuorten päivän liikunnallistaminen. (kh)	2.2.1.	Hyödynnetään toiminnassa varhaiskasvatuksen hyvinvoinnin ja liikkuksen ohjelmaa. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria muutetaan siten, että jokaisella lapsella on oikeus liikkumiseen ja liikunnan iloon päivittäin.	K	Varhaiskasvatuksessa liikutaan paljon. ToLiVa- hankkeiden käytännöt toimivat läntisellä ja itäisellä alueella. Eri yksikköjen välillä on eroja liikunnan toteuttamisessa. Henkilöstö on koulutettu Ilo kasvaa liikkuen ohjelmaan ja ohjelma on käytössä. Orientaatioprojektin tulokset ovat yksikköjen hyödynnettävissä.	Lähtötilan kartoitukset ja nykytilan arvioinnit on tehty jokaisessa yksikössä. Liikkuminen juurtuu osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja sitä hyödynnetään laajasti opimisessa.	Varhaiskasvatuksen liikunnallistamishankkeeseen saatu rahoitus 1.8.-31.12.16, jolloin kaksi koordinaattoria huolehtii nykytilan kartoituksista ja kehittämissuunnitel-	Toteutunut

						mien laatimisesta yhdessä päivähoitoyksikköjen kanssa.	
--	--	--	--	--	--	--	--

Muut tavoitteet

Tavoitteen peruste (uudistamisohjelma, muu)	Palvelualueen tavoite (=toimenpide, projekti, hanke, muu)	Salkunhallinnassa mukana (K/E)	Toteuma 2015	Tavoite/mittarin arvo 2016		
Varhaiskasvatuksen kokonaiskustannusten aleneminen suhteessa kaupungin 0-6-vuotiaiden määrään (U)	Päivähoitopaikkojen täytössä hyödynnetään olemassa olevien resurssien suomat mahdollisuudet. Effica Faktan täyttöastetilaston hyödyntäminen.	E	Tilasto otetaan käyttöön 8/2015. Esimiehet ja henkilökunta perehdytetään päiväkirjojen ajantasaiseen ja oikeaan täyttöön.	Tilastoa hyödynnetään siten että vapaat paikat ovat tehokkaasti käytössä ja tiedoston taustalla olevat päiväkirjamerkinnot ovat oikein.	Toteutunut	Toteutunut
Varhaiskasvatuksen kokonaiskustannusten aleneminen suhteessa kaupungin 0-6-vuotiaiden määrään (U)	Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden lisääminen ja kehittäminen	E	Erilaisia avoimia palveluita on tarjolla.	Käynnistetään uusia toimintoja päiväkotikiinteistöjen yhteyteen. Avoimien palveluiden maksuttomuusvaihtoehto on selvitetty ja esitelty lautakunnalle koskien 1.8.2016 alkavaa toimintakautta. Avoimet palvelut ovat vaihtoehtona subjektiiviselle päivähoito-oikeudelle.	Alkuvuotena ei ole käynnistynyt uusia toimintoja. Avoimien palveluiden maksuttomuusvaihtoehto ei saanut kannatusta kuntalaiskesityssä. Avoimia palveluita ei nähty myöskään vaihtoehtona subjektiiviselle oikeudelle.	1.x.2016 Rahjokadulla on aloitetaan päiväkotin yhteydessä avoin päiväkotitoiminta ja leikkikoulu.

					Syksyn aikana selvitetään 20 tunnin palvelutuote ja hinta asiakasmaksulainsäädännön valmistuksen myötä.	
Varhaiskasvatuksen kokonaiskustannusten aleneminen suhteessa kaupungin 0-6-vuotiaiden määrään (U)	Toiminnan tehostaminen siten, että päiväkotipaikan hinta alenee / lapsi	E	10 413 (2014)	10 000	10 485	10 485
Kustannustietoisuuden parantaminen ottamalla varhaiskasvatuksessa käyttöön yksikkökohtainen budjetointi	Päivähoitoyksiköiden budjetit suunnitellaan yksikkökohtaisesti. Budjetin toteutumisen seurannasta vastaa yksikön johtaja.	E	Budjetit on suunniteltu yksikkökohtaisesti. Kaikki yksikköesimiehet eivät ole seuranneet säännöllisesti toteumaa.	Budjetit on suunniteltu yksikkökohtaisesti ja seurannasta vastaa yksikön johtaja.	Toteutunut	Toteutunut
Lasten sairauspoissaoloja seurataan säännöllisesti	Vanhempien ilmoittamat sairauspoissaolotiedot tilastoidaan yksiköittäin.	E	Lasten sairauspoissaolojen prosentuaaliset osuudet kaikista mahdollisista läsnäolopäivistä on saatavissa kuukausittain.	Lasten sairauspoissaolojen prosentuaaliset osuudet kaikista mahdollisista läsnäolopäivistä on saatavissa kuukausittain.	Toteutunut	Toteutunut
Englantirikasteisen toiminnan laajentaminen esiopetukseen.	Aloitetaan 1.8.2015 14 lapsen englantirikasteinen esiopetusryhmän toiminta	K	Toiminta on aloitettu 1.8.2015. Toiminnan laajentaminen noudattaa hallitusohjelmaan asetettua tavoitetta: Koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyys on lisääntynyt.	Englantirikasteinen esiopetus on vakiintunut Tuomaansillan päivähoitoyksikköön.	Toteutunut	Toteutunut
Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen	Varhaiskasvatuksen arviointi ja laatu-prosessi toteutuu varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen laatukäsikirjan mukaisesti.	E	CAF - arviointimallin mukaiset auditoitipäivät on järjestetty ja uusi kehittämissuunnitelma on laadittu.	Kehittämissuunnitelman mukaiset prosessit ovat käynnissä.	Pedagogiseen johtamiseen ja johtajuusrakenteisiin liittyvät prosessit ovat	Toteutunut

					käynnissä. Audintoinimallin kehittäminen vielä aloittamatta.	
Lisätietoja:						

5 Henkilöstön hyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Kaupungin yhteiset tavoitteet

Henkilöstöohjelman painopistealue	Toimialan tavoite 2016	Palvelualueen tavoite 2016	Toteuma 30.6.2016	Toteuma 31.12.2016
Turussa jokaisen tulee voida kokea, että työ lisää hyvinvointia	Kunta10: resurssit työhön riittävät, mittariarvo pienempi kuin 0. Työpaikalla tehty riskien ja vaarojen analyysi, tehty vähintään 95 % työpaikoista.	<i>Palvelualuekohtainen tavoite</i> <i>95% päivähoidoitusyksiköistä on riskien ja vaarojen arviointi tehty.</i>	<i>Arviointi aloitetaan elokuussa 2016.</i>	<i>Toteutunut</i>
Aktiivinen osaamisen ennakointi	Osaamiskartoitus laadittu SAP-järjestelmään, vakansseista 60 % tehty	<i>SAP-järjestelmä otetaan käyttöön varhaiskasvatuksessa vuoden vaihteessa 2015-2016. Osaamiskartoitusten vieminen järjestelmään on aloitettu.</i>	<i>Toteutunut</i>	<i>36 %:lle henkilöstöstä on tehty osaamisprofiili</i>
Turku on vetovoimainen työnantaja	Kunta10: esimiestuki, kohtelun oikeudenmukaisuus, tulokset parantuneet edellisestä mittauksesta (2014) 3.96 varhaiskasvatus	3.98		4,05

5.2 Toimialoitain/palvelualueittain seurattavat (taulukko poistetaan, mikäli toimialalla ei ole Kunta 10 –palvelualuekohtaista seurantaa)

Kunta 10- mittarit, tulokset joka toinen vuosi	Toteutuminen 2012	Toteutuminen 2014	Palvelualueen tavoite 2016	Toteuma 30.6.2016	Toteuma 31.12.2016
Työnantajan suositteleminen (suosittelee %)	78,3 %	77 %	78,3 %		82,1 %
Päätöksenteon oikeudenmu- kaisuus	3.31	3.15	3,26		3,3
Kehityskeskustelujen käymi- nen (kyllä %)	62,6 %	63,2 %	72 %		90 %
Työpaikan ilmapiiri	3.88	3.88	3.90 %		3,95

6 Tunnusluvut

6.1 Tavoitteelliset tunnusluvut (toimialalla tarpeettomat sarakkeet poistetaan täyttämisen yhteydessä)

Tunnusluku	Tyyppi	Toteuma 2014	Tavoite 2015	Arvio 2015 toteutuksesta	Toteuma 2016	Seuranta-väli
0-6-vuotiaat	K/T	11 957	12 007	12 250	12 500	kk
Päiväkodit	V	4 810*	5 122**	4 860***	4 800	
Esiopetus	V	1 204	1 237**	1 220	1 280	
Perhepäivähoito	V	305*	279**	257***	237	
Avoin varhaiskasvatus / kerhot	V	84*	115**	115***	135	
Avoin varhaiskasvatus / puistot	V	446*	449**	446***	446	
Avoin varhaiskasvatus / lasten käyntikerrat avoimessa pk:ssa	V	897*	1 100**	1 100***	1 300	

Tunnusluvun tyyppi:

V= Volyymi

K/T= Kysyntä/tarve

L/V=Laatu/vaikutavuus

S/P=Saataavuus/peittävyys

T/T=Tuottavuus/taloudellisuus

* ka. koko vuosi

** ka. tammi - touko

*** ka. koko vuosi